

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белкіна, Н. В. (2018). Мистецька освіта як засіб духовного розвитку особистості. Київ: Освіта України.
2. Григоренко, О. С. (2020). Роль мистецької школи у формуванні естетичних цінностей молоді. Харків: Видавництво ХНПУ.
3. Дутчак, О. В. (2019). Музичне виховання як чинник духовного становлення особистості. Львів: Науковий світ.
4. Кузьменко, Л. П. (2021). Формування морально-етичних якостей у дітей засобами мистецтва. Одеса: Педагогічна думка.

Мар`яна ПРОЦИШИН,

Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, викладач по класу скрипки Тернопільського ліцею

№21 – спеціалізованої мистецької школи імені Ігоря Герети
Тернопіль, Україна

maranaprocisin95@gmail.com,

науковий керівник

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Лариса ОРОНОВСЬКА

РЕПЕРТУАР ВИКОНАВЦЯ-СКРИПАЛЯ У РОБОТІ ІЗ ШКОЛЯРАМИ ЯК КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ (НА ОСНОВІ ДОСВІДУ РОБОТИ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ЛІЦЕЇ №21 ІМЕНІ ІГОРЯ ГЕРЕТИ)

***Анотація.** Представлена наукова розвідка згідно використання скрипкового репертуару в роботі з школярами та його особливий вплив на формування духовно-моральних цінностей у вихованні молоді. Репертуар виконавця-скрипаля є не лише технічним аспектом музичної практики, але й суттєвим елементом культурного і духовного розвитку школярів, національно свідомої молоді*

Через вивчення та виконання творів, що містять глибокий філософський зміст або пов'язані з певними історичними подіями, школярі можуть усвідомити важливість духовних ідеалів, патріотизму, людяності та інших аспектів культурної спадщини. Такий навчальний досвід допомагає слухачам не лише в музичному розвитку, але й у всебічному формуванні у них особистостей з чітким моральним орієнтиром.

Ключові слова: *Скрипка, репертуар, виконавець-скрипаль, формування духовних цінностей, духовний розвиток, школярі, Тернопільський мистецький ліцей ім.І.Герети.*

Постановка проблеми. Музика та музичне мистецтво - є важливим компонентом виховання, а виконання на інструменті – скрипка, це шлях до розвитку як технічних, так і духовних якостей особистості, молодого покоління. Важливим аспектом є правильний підбір репертуару для роботи зі школярами, що дозволяє формувати не лише музичні навички, але й духовні цінності. Репертуар виконавця-скрипаля в цьому контексті є ключовим елементом у процесі емоційного і морального розвитку молоді та має велике значення у формуванні морально-етичних норм у майбутнього покоління.

У процесі роботи зі школярами скрипаль використовує широкий спектр творів, які сприяють розвитку емоційної чутливості, естетичного сприйняття, а також розуміння моральних та етичних аспектів через музику [2, с.57-61].

Педагогічні умови, які створені або ж розвиваються у сучасному навчальному середовищі, зумовлюють ефективність діяльності, підпорядковані зовнішнім (об'єктивним) і внутрішнім (суб'єктивним) чинникам, які загалом складають взаємозумовлену й взаємопов'язану цілісну систему, що становить спільну діяльність педагога і студента. Наявність цих підсистем (зовнішніх і внутрішніх), що на певному етапі формування музично-виконавської компетентності майбутнього вчителя набувають самостійності й автономності, сприяє ефективності впливу зовнішніх умов (використання відповідних технологій педагогічного впливу, зміст навчального матеріалу, міжособистісна взаємодія учасників навчального процесу тощо) та їхньої взаємодії з внутрішніми (ступень узгодженості дій вчителя та учня в процесі розв'язування певних художньо-педагогічних завдань і ставленні до учня як до суб'єкта навчання, сформованість і рівень ціннісно-мотиваційної сфери учня нахили, уподобання, зацікавленість у досягненні професійних і творчих вершин, потреба у саморозвитку, самовираженні, самореалізації). Взаємозумовленість внутрішніх і зовнішніх умов, де внутрішні розуміються як психічний стан суб'єкта, його думки й почуття, через які й заломлюються зовнішні впливи. Саме від внутрішньої позиції та психологічної установки особистості, зазначають психологи, залежить ефективність впливу тих чи інших дій та обставин, які сприяють формуванню її особистих якостей.

Музика, як форма мистецтва, здатна передавати глибокі емоції, що впливають на внутрішній світ слухача та виконавця. Вибір мистецьких творів як для слухання так і для вивчення для учнівської аудиторії має важливе значення, оскільки кожен твір містить певну емоційну або філософську складову, яка може вплинути на світогляд учнів[3].

Вивчення класичних, народних, сучасних композицій дає можливість не тільки вивчити технічні навички гри на скрипці, але й відкрити для себе важливі духовні цінності, такі як патріотизм, моральність, милосердя, гармонія.

А скрипка, як інструмент, здатна виражати широкий спектр емоцій та почуттів, що дозволяє школярам глибше зрозуміти внутрішній світ музики та, через неї, власний духовний світ.

Репертуар виконавця-скрипаля повинний включати твори, що відображають різноманітні аспекти духовної культури, щоб виступати виховним інструментом. Наприклад: Класичні твори (Бах, Бетховен, Гайдн, Мендельсон...композитори-класики) мають велику культурну та естетичну цінність, вони допомагають розвивати музичний смак, чутливість до звуків, а також привчають до високих моральних ідеалів. Народні мелодії несуть у собі глибокі культурні традиції, часто розповідають про прості людські почуття і важливість збереження духовних зв'язків із минулим.

Сучасні композиції можуть відображати актуальні теми, зокрема соціальні чи екологічні проблеми, і допомогти учням розвинути критичне мислення та емоційну чутливість до навколишнього світу. Вибір репертуару безпосередньо впливає на формування моральних орієнтирів учнів. Наприклад, виконання творів, пов'язаних з історичними подіями або життєвими долями великих особистостей, допомагає школярам глибше розуміти важливість честі, гідності, гуманізму та патріотизму.

Таким чином, музика стає засобом виховання моральних цінностей, підтримуючи розвиток емоційної чутливості та розуміння соціальних проблем.

При мистецькій роботі з учнями важливо не лише вивчати технічні аспекти виконання, але й розкривати зміст твору. Вчитель-наставник може сприяти глибшому розумінню твору через обговорення його історії, контексту, а також того, які емоції чи ідеї він передає. Таке навчання дає можливість школярам не лише навчитися грати, але й відчувати музику як важливу частину власного духовного розвитку [1].

Створення художньо-творчого, мистецького середовища, яким зокрема є Тернопільський мистецький ліцей імені Ігоря Герети - є ефективною педагогічною платформою, що ґрунтується на взаємозумовлених наукових підходах до навчання, зокрема, компетентнісному та особистісно зорієнтованому, зокрема уроки гри на інструменті-скрипка.

Діалогові засади взаємодії педагога та учнів передбачають створення нового типу спілкування – художньо-педагогічного діалогу, що ґрунтується на взаєморозумінні, обміну думками і судженнями, оцінювальними підходами до художньої творчості. Результатом такої спільної діяльності є організація самостійної творчо-пошукової, мистецької, концертно-виконавської діяльності школярів пізнання, засвоєння та набуття ними творчо-виконавського досвіду, здатності до самостійної творчої діяльності, саморегуляції, саморозвитку, самовираження і самореалізації у подальшій професійній і життєвій діяльності.

Висновки. Отож, продуманий вибір репертуару виконавця-скрипаля у роботі зі школярами є потужним інструментом формування духовно-моральних цінностей.

Цей вибір впливає не лише на музичний розвиток учнів, але й на їх емоційне, духовно-моральне та естетичне становлення, як особливої особистості. Вибір відповідних творів, ретельний, осмислений підбір репертуару сприяє розвитку таких якостей, як чутливість, співчуття, повага до культури та традицій, а також здатність до глибокого самовираження через музику. Робота з репертуаром повинна бути не лише технічним, але й педагогічно-філософським процесом, що сприяє гармонійному формуванню світобачення особистості молодої людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрейко О.І. Виконавська культура скрипаля у контексті модернізації мистецької освіти / О.І.Андрейко // Наукові записки. Серія педагогічні та історичні науки, № 90. - Київ: вид-во імені М.П.Драгоманова, 2010. С. 3-11.
2. Андрейко О.І. Інноваційні методи формування виконавської майстерності музиканта-інструменталіста / О.І.Андрейко // Теоретичні та практичні питання культурології. Вип.ХХІУ.Ч.ІІ. Мелітопольський державний педагогічний університет. – Мелітополь 2007. С.57-61.

Катерина КРЕМІНСЬКА,

Здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна

kreminska.k@gmail.com

науковий керівник

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського
національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Лариса ОРОНОВСЬКА

ІНТОНАЦІЙНА МЕЛОДИКА ФЛЕЙТИ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ДУХОВНОСТІ ШКОЛЯРІВ

***Анотація.** Представлена наукова розвідка присвячена дослідженню інтонаційної мелодики флейти як засобу впливу на розвиток духовності школярів. У роботі розглядаються особливості звучання флейти, її темброве багатство та здатність передавати широкий спектр емоційних і духовних станів. Аналізується роль флейтової мелодики в музичному вихованні дітей, її вплив на формування естетичних почуттів, емоційної чутливості та духовної культури учнів.*

Особлива увага приділяється інтеграції інтонаційної мелодики флейти в освітній процес Нової української школи.

***Ключові слова:** флейта, інтонаційна мелодика, духовність, школярі, музичне виховання, НУШ.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому процесі все більше уваги приділяється духовному розвитку школярів, як невід'ємному аспекту гармонійного виховання майбутньої освіченої особистості.